

دارودہی ایمن

سہیلا احمد آبادی

ایمنی بیمار چیست؟

- ایمنی بیمار، شاخه‌ای از مراقبت‌های سلامت است که با شدت یافتن پیچیدگی مراقبت‌های سلامت و افزایش آسیب‌های وارده به بیمار در مراکز سلامت، ظهور کرد. وقتی در مورد ایمنی بیمار صحبت می‌کنیم، در واقع در مورد چگونگی محافظت بیمارستان‌ها و سایر سازمان‌های مراقبت‌های سلامت از بیماران خود در برابر خطاها، صدمات، حوادث و عفونت‌ها صحبت می‌نماییم. ایمنی بیمار، اصلی‌ترین اولویت اکثر بیمارستان‌ها در سرتاسر دنیا می‌باشد. در این بین، بیمارستان‌هایی که دارای یک رهبر قوی و یک تیم منسجمی که به خوبی با همدیگر همکاری می‌کنند، هستند، بهتر می‌توانند ایمنی بیماران را تضمین نمایند. در غیر این صورت، بیماران متحمل عواقب خطرناکی می‌شوند که بعضاً منجر به مرگ می‌شود..

اهداف ایمنی بیمار

- ایمنی بیمار، به دنبال پیشگیری و کاهش خطرات، خطاها و آسیب‌هایی است که در حین ارائه‌ی خدمات سلامت، برای بیماران ایجاد می‌شود. اساس ایمنی بیمار، بهبود مداوم بر پایه‌ی یادگیری از خطاها و وقایع ناگوار می‌باشد.

از ایمنی دارو تا ایمنی بیمار

www.salamatika.com

نه راه حل ایمنی بیمار چیست؟

- سازمان جهانی بهداشت در تاریخ ۲ می سال ۲۰۰۷ میلادی (واشنگتن / ژنو)، راه حل‌های ایمنی بیمار را به منظور کمک به کاهش آسیب‌های مربوط به مراقبت‌های سلامت که میلیون‌ها بیمار در سراسر جهان را تحت تأثیر قرار داده، ارائه کرد.

۹ راه حل ایمنی بیمار

کام اول
توجه به داروهای با نام و تلفظ مشابه به جهت جلوگیری از خطای دارویی

کام دوم
توجه به مشخصات فردی بیمار جهت جلوگیری از خطا

کام سوم
ارتباط مؤثر در زمان تحویل بیمار

کام چهارم
انجام پروسیجر صحیح در محل صحیح بدن بیمار

کام پنجم
کنترل غلظت محلول های الکترولیت

کام ششم
اطمینان از صحت دارو و درمان در مراحل انتقالی ارائه خدمات

کام هفتم
اجتناب از اتصالات نادرست کاتترها و لوله ها

کام هشتم
استفاده صرفاً یکباره از وسایل تزریقات

کام نهم
بهبود بهداشت دست برای جلوگیری از عفونت های مرتبط به مراقبت های سلامتی

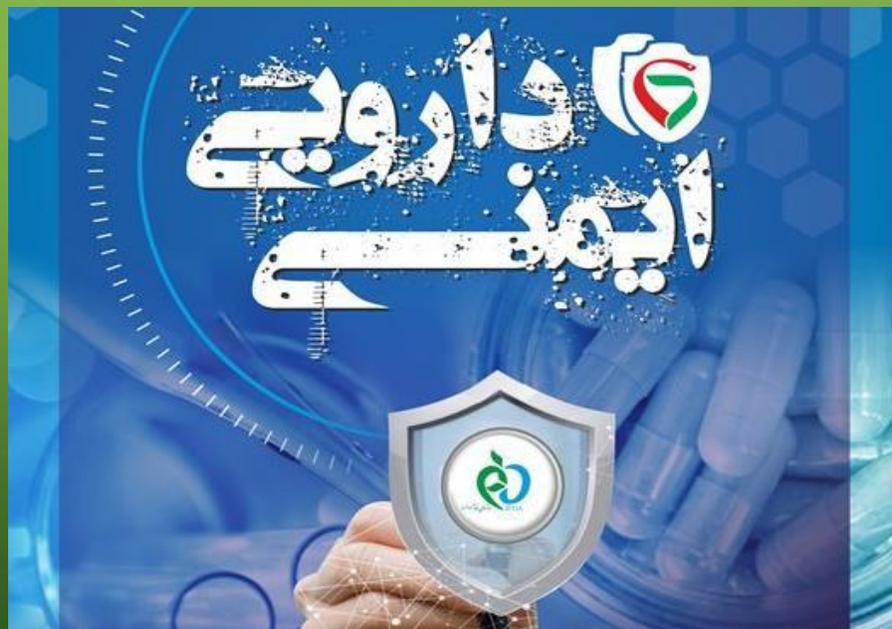
کام دهم
اجتناب از اتصالات نادرست سوند و لوله

نه راه حل ایمنی بیمار چیست؟

- شناسایی صحیح بیمار
- توجه به داروهای با نام (تلفظ) و اشکال مشابه
- برقراری ارتباطات موثر کارکنان سلامت در زمان تحویل بیمار
- انجام پروسیجر صحیح در محل صحیح بدن بیمار
- کنترل محلول های الکترولیتی با غلظت بالا
- تضمین صحت دارویی در مراحل انتقال خدمات مراقبتی
- اجتناب از اتصالات نادرست کاتترها و لوله ها
- استفاده ی یکباره از وسایل تزریقات
- بهبود بهداشت دست جهت جلوگیری از عفونت ها

ایمنی دارویی

- در تمامی کشورها، مهم‌ترین اولویت بیمارستان‌ها و مراکز درمانی، حفظ ایمنی بیمار می‌باشد و یکی از مواردی که باید برای رسیدن به این هدف باید بدان توجه نمود، بحث ایمنی دارو است.

چالش جهانی ایمنی دارو

- سازمان جهانی بهداشت، در تاریخ ۲۹ مارس ۲۰۱۷، یک چالش جهانی را در مورد ایمنی بیمار و در تمام کشورها به راه انداخت. هدف این چالش، کاهش آسیب‌های شدید و قابل پیشگیری ناشی از مصرف داروها، به میزان ۵۰٪ و در طی ۵ سال می‌باشد. این چالش جهانی، به دنبال شناسایی و رفع نقاط ضعفی در سیستم‌های سلامت است که منجر به خطاهای دارویی و آسیب‌های شدید ناشی از آن می‌شود. در واقع این چالش، روش‌هایی را برای بهبود نحوه‌ی تجویز، توزیع و مصرف داروها و همچنین افزایش آگاهی بیماران در مورد خطرات مرتبط با استفاده‌ی نادرست از داروها بیان می‌کند.

چالش جهانی ایمنی دارو

- این چالش، با عنوان دارو بدون آسیب یا "Medication Without Harm"، سومین چالش جهانی ایمنی بیمار WHO است که به دنبال اولین چالش، به نام "Clean Care is Safe Care" در مورد بهداشت دست در سال ۲۰۰۵ و دومین چالش، به نام "Safe Surgery Saves Lives" در سال ۲۰۰۸، به راه افتاده است.

آموزش بیمار در زمینه ایمنی دارو

- نقش کادر درمان در ایمنی دارویی بیماران، بسیار حائز اهمیت است و یکی از فعالیت‌هایی که لازم است کادر درمان، قبل از ترخیص بیماران انجام دهند، ارائه آموزش‌های لازم به بیمار برای ادامه روند مراقبت در منزل است.
- در این بین، یکی از مهم‌ترین مواردی که باید به خوبی به بیماران آموزش داده شود، نحوه استفاده از داروهاست و انتظار می‌رود که بیمار در رابطه با داروهایی که باید مصرف کند، کاملاً توجیه شده و سوالاتش برطرف گردد.

دستورالعمل‌های دارویی

- سازمان جهانی بهداشت و به تبع آن، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشورمان نیز تاکید بسیاری بر ایمنی دارویی داشته و دستورالعمل‌هایی را در زمینه‌ی داروهای مشابه، داروهای پرخطر، تضمین صحت دارویی و داروهای ضروری تنظیم کرده‌اند:

به مناسبت روز جهانی ایمنی بیمار
۱۷ سپتامبر ۲۰۲۲
با شعار ایمنی دارویی
(تجویز ایمن دارو)

سازمان غذا و دارو
بهرت سلامت و پیشرفت فرآورده‌های سلامت

۱ درج واضح و خوانای مندرجات دستورات دارویی در پرونده و نسخه توسط پزشکان

۲ درج واضح و خوانای مندرجات دستورات دارویی در کاردکس توسط پرستاران

راهکارهای پیشگیری از وقوع اشتباهات دارویی به علت ناخوانا بودن دستورات دارویی

روابط عمومی سازمان غذا و دارو
www.fda.gov.ir
گروه ثبت و بررسی ایمنی و عوارض ناخواسته فرآورده‌های سلامت

- دستورالعمل داروهای با اسامی یا اشکال مشابه
- دستورالعمل داروهای با هشدار بالا
- دستورالعمل تضمین صحت دارویی
- دستورالعمل داروهای حیات‌بخش و ضروری

آموزش کارکنان سلامت در زمینه ایمنی دارو

- ایمنی دارو، صرفاً بحثی در رابطه با ایمنی بیماران نیست و با ایمنی کارکنان سلامت نیز در ارتباط است. داروهای پر خطری که برای درمان بیماران استفاده می‌شود، می‌توانند به کارکنان مراقبت‌های سلامت که از تجهیزات محافظتی استفاده نمی‌کنند، آسیب برسانند. برای محافظت از کارکنان مراقبت‌های سلامت، توصیه می‌شود که بیمارستان‌ها و سایر مراکز، خطرات خاص محل کار خود را ارزیابی کرده و برای کاهش این خطرات، از استراتژی‌های موثر استفاده نمایند. یکی از استراتژی‌ها برای مدیریت ریسک داروهای پرخطر، تأمین تجهیزات حفاظت شخصی و آموزش کارکنان سلامت جهت استفاده از این وسایل است.

۶ نکته که پرستاران باید در مورد ایمنی دارو بدانند

۱. تمرکزتان را حفظ کنید.

- محیط بیمارستان، پر از اتفاقاتی است که می‌تواند باعث حواس‌پرتی شما شود. چندین مطالعه به این نتیجه رسیده‌اند که این عوامل، حدود ۴۵-۵۰٪ از خطاهای دارویی را تشکیل می‌دهند. زنگ زدن تلفن‌ها، صدای زنگ‌های هشدار دهنده و بیماران تندخو، همه این موارد به راحتی می‌توانند تمرکز شما را مختل کنند. حتی همکاران پرستار شما نیز می‌توانند باعث حواس‌پرتی شما از کارتان شوند.
- از آنجا که حذف کامل این عوامل، دشوار است، می‌توانید با همکاران خود صحبت کنید و از آنها بخواهید که در بازه زمانی که شما مشغول تهیه و تجویز داروهای بیماران هستید، آنها دیگر نیازهای بیماران را برطرف کنند و در عوض، هنگامی که نوبت به آنها رسید، شما به آنها کمک کنید. رسیدن به چنین توافقاتی می‌تواند به شما کمک کند تا در زمان انجام امور مرتبط با داروها، از تمرکز حواس بالاتری برخوردار باشید و در نتیجه از بروز خطاهای دارویی پیشگیری نمایید.

۶ نکته که پرستاران باید در مورد ایمنی دارو بدانند

۲. "درست‌ها" را بشناسید.

- شناخت این "درست‌ها" می‌تواند به جلوگیری از بسیاری از اشتباهات دارویی کمک کند. پرستارانی که در تجویز داروها نقش دارند، از این ابزار کمک حافظه‌ای ساده، به منظور استفاده بی‌خطر از داروها و رعایت اصول صحیح دارو دهی به بیمار، بهره می‌جویند. حفظ کردن موارد "درست" (مثل: بیمار درست، داروی درست، دوز درست، روش تجویز درست و غیره)، چندان دشوار نیست. با این حال، عملی کردن آنها می‌تواند با چالش‌هایی همراه باشد؛ خصوصاً اگر اولین بار است که شما دارویی را تجویز می‌کنید
- اضطراب، ترس و تنش، به راحتی شما را در معرض ارتکاب خطا قرار می‌دهد. در نتیجه، به دلیل وجود چنین معضلاتی، بعضی بیمارستان‌ها از سیاست‌هایی برای کمک به پرستاران تازه‌کار استفاده می‌کنند تا بتوانند به آنها کمک نمایند تا مهارت‌هایشان را بدون به خطر انداختن رفاه حال بیماران، تقویت کنند. در این بیمارستان‌ها، یک پرستار ارشد در طول چند هفته‌ی اول پس از استخدام پرستاران جدید، آنها را هنگام آماده‌سازی و دادن دارو به بیماران، همراهی می‌کند. این کار، به معنی دست کم گرفتن مهارت و دانش پرستاران جدید نیست، بلکه به عنوان یک مرکز ارائه‌کننده‌ی مراقبت‌های سلامت، می‌خواهیم اطمینان حاصل کنیم که بیماران همیشه در شرایط ایمن قرار دارند.

۶ نکته که پرستاران باید در مورد ایمنی دارو بدانند

۳. مدام سوال کنید و کارها را دوبار چک نمایید.

- بیشتر خطاهای دارویی، ناشی از ارتباطات نادرست و برداشتهای غلط هستند.
- اگر نمی‌توانید دست نوشته‌های پزشک خود را بخوانید، هیچ اشکالی ندارد که سوال بپرسید. حتی اگر در نتیجه‌ی پرسش شما، پزشک مربوطه عصبانی شده و داد و فریاد کند، بسیار بهتر از این است که به خاطر ناتوانی در خواندن دستور پزشک، باعث بروز خطایی شوید که منجر به مرگ بیمار گردد

پس به یاد داشته باشید که "فریاد کشیدن یک پزشک خشمگین، بهتر از یک بیمار مرده است"

- حتی با فرض اینکه می‌توانید یک کلمه یا نام یک دارو را بخوانید، نمی‌توانید مطمئن باشید که برداشتتان از آن درست است؛ چراکه برخی از داروهای مختلف هستند که ممکن است از نظر نوشتاری، شبیه به هم باشند. در نتیجه، چه از برداشت خود مطمئن هستید و چه نیستید، روش استاندارد و مورد تایید این است که یک پرستار دیگر نیز آن را دوباره بررسی کند. هرگونه برداشت غلط می‌تواند منجر به آسیب رساندن به بیمارتان شود.

۶ نکته که پرستاران باید در مورد ایمنی دارو بدانند

۴. به روز باشید.

در یک شیفت کاری بسیار شلوغ، پیگیری تمامی به روزسانی‌ها و دستورهای که پزشکان در چارت بیماران شما می‌نویسند، دشوار است. یکی از بهترین راه‌هایی که می‌توانید از آن برای حل این مشکل استفاده کنید، فرایندی به نام "تلفیق دارویی" است. برای انجام این کار، شما باید یک لیست کامل از داروهایی که بیماران دریافت می‌کنند را تهیه کرده و به طور مداوم و پس از اعمال هر گونه تغییر، آن را به روز نمایید.

۶ نکته که پرستاران باید در مورد ایمنی دارو بدانند

۵. گزارش دهید.

در صورت بروز خطا، گزارش حادثه را به عنوان یک نکته‌ی مهم مطرح کنید و آن را به تمام اعضای تیم مسئول مراقبت از بیمار و همچنین به کمیته ایمنی بیمارستان، اطلاع دهید.

۶ نکته که پرستاران باید در مورد ایمنی دارو بدانند

۶. آنتی دوت ها را بررسی کنید.

داروی نادرست و روش تجویز اشتباه، می تواند خطرات مهلکی برای بیماران شما ایجاد کند. برخی از این اشتباهات، حتی می توانند منجر به از دست رفتن جان افراد گردند، به خصوص اگر به درستی مدیریت نشوند. در نتیجه، تدارک برخی وسایل و داشتن آمادگی بسیار مهم است. علاوه بر داروهای اورژانسی، شما باید آنتی دوت های اساسی را نیز داشته باشید. در دسترس قرار دادن آنها، شما را قادر می سازد تا سریعتر به موارد فوری، واکنش نشان دهید.

داروهای هشدار بالا (HIGH ALERT)

پیوست شماره (۲)

فهرست ۱۲ قلم داروی با هشدار بالا، مشمول الصاق برچسب گذاری روی هر آمپول یا ویال فرآورده تزریقی

ردیف	نام دارو	ردیف	نام دارو
۱	کلرید پتاسیم	۷	آتروپین
۲	سولفات منیزیم	۸	ای پی نفرین
۳	بیکربنات سدیم	۹	هپارین سدیم
۴	گلوکونات کلسیم	۱۰	رتپلاز
۵	هایپرسالین	۱۱	هالوپریدول
۶	لیدوکائین	۱۲	پروپرانولول

• ۱۲ داروی فوق ، دارای بیشترین عوارض جدی ناشی از اشتباه داروپزشکی در بیمارستانهای سراسر کشور هستند.

شناسایی با
برچسب قرمز

اصول صحیح دارودهی به بیماران (7 RIGHT)

۵ لحظه‌ی مهم برای ارتقای ایمنی دارو

۵

قطع مصرف داروها

هر یک از داروها را چه زمانی باید قطع کنم؟
آیا الزامی برای هیچ یک از داروهای من وجود دارد که نباید به طور ناگهانی قطع شود؟
در صورت تمام شدن داروهایم، چه کاری باید انجام دهم؟
اگر به دلیل اثرات ناخواسته دارو، مجبور به قطع مصرف آن باشم، کجا باید این مورد را گزارش دهم؟
با داروهای باقی‌مانده یا منقضی شده چه کار کنم؟

۴

مرور داروها

آیا لیستی از تمام داروهای خود دارم؟ چه مدت باید هر دارو را مصرف کنم؟
آیا دارویی مصرف می‌کنم که دیگر نیازی به آن نداشته باشم؟
آیا یک متخصص سلامت به طور مرتب داروهای من را بررسی می‌کند؟
داروهای من چند مدت یکبار باید بررسی شود؟

۳

افزودن یک دارو

آیا واقعاً به مصرف داروی دیگری نیاز دارم؟
آیا من با متخصص سلامت خود در مورد داروهایی که در حال حاضر مصرف می‌کنم، صحبت کرده‌ام؟
آیا این دارویی تواند با سایر داروهای من تداخل داشته باشد؟
در صورت وجود احتمال بروز تداخل، چه کاری باید انجام دهم؟
آیا من قادر به مدیریت صحیح چندین دارو خواهم بود؟

۲

مصرف داروها

نچه زمانی باید این دارو را مصرف کنم و هر بار، چه مقدار باید مصرف کنم؟
چگونه باید دارو را مصرف نمایم؟
آیا نکته‌ای در رابطه با غذاها و نوشیدنی‌ها وجود دارد که من باید هنگام مصرف این دارو بدانم؟
اگر مصرفی یک دوز از این دارو را فراموش کردم، چه کاری باید انجام دهم؟
در صورت بروز عوارض جانبی، چه باید بکنم؟

۱

شروع به استفاده از یک دارو

نام این دارو چیست و برای چه کاری استفاده می‌شود؟
خطرات و عوارض جانبی احتمالی آن چیست؟
آیا روش دیگری برای درمان وضعیت من وجود دارد؟
آیا من در مورد آلرژی‌ها و سایر شرایط سلامتی خویش، با متخصص سلامت خود صحبت کرده‌ام؟
چگونه باید این دارو را نگاه دارم؟

سازمان غذا و دارو

دقت نظر و پیش صرف فرآورده های سلامت

برخی راهکارهای پیشگیرانه از وقوع اشتباهات دارویی

نمیه فهرست داروهای مشابه با ذکر تمام مشخصات دارو شامل نام، شکل، دوز دارو، شرکت سازنده و تصویر داروهای مشابه در مراکز درمانی و بررسی و بازنگری دوره ای آنها، نمیه بوسترهای رنگی از داروهای مشابه موجود در بیمارستان و آموزش های مستمر پرسنل بیمارستان محترم و پرسنل محترم داروخانه در خصوص افزایش دقت به نام فرآورده مندرج بر روی بسته بندی داروها در زمان تحویل دارو و دارودهی به بیماران

شناسایی اشتباهات دارویی بر تکرار در هر بیمارستان و مرکز دارویی، درمانی و تشکیل جلسات آموزشی مکرر و مستمر به منظور ارائه راهکارهای مناسب بستگیرانه از وقوع آنها

فاصله گذاری محل نگهداری داروهای مشابه و با هشدار بالا در انبار دارویی، داروخانه، یخچال و استوک دارویی موجود در بخش ها

محدود نمودن دسترسی به داروهای با هشدار بالا در بخش های بیمارستان ها به شکل استوک دارویی و برجسب گذاری داروهای با هشدار بالا مطابق بخشنامه برجسب گذاری داروهای با هشدار بالا

ارسال مستقیم نسخه پزشک به داروخانه، راه اندازی سیستم یونیت دوز، آماده سازی داروها در داروخانه و یا بخش مراقبت های دارویی برای هر بیمار

گروه ثبت و بررسی ایمنی و عوارض ناخواسته فرآورده های سلامت

روابط عمومی سازمان غذا و دارو

www.fda.gov.ir

به مناسبت روز جهانی ایمنی بیمار

۱۷ سپتامبر ۲۰۲۲

با شعار ایمنی دارویی

(بجویز ایمن دارو)

سازمان غذا و دارو
اقتدارت و پیش مصرف فرآورده های سلامت

به مناسبت روز جهانی ایمنی بیمار
۱۷ سپتامبر ۲۰۲۲
با شعار ایمنی دارویی
(تجویز ایمن دارو)

راهکارهای پیشگیری از وقوع اشتباهات دارویی

روابط عمومی سازمان غذا و دارو

www.fda.gov.ir

گروه ثبت و بررسی ایمنی و عوارض ناخواسته فرآورده های سلامت

World
Patient Safety
Day 17 September

با تشکر از توجه شما